

FİLM TANITIMI: VOLVER – DÖNÜŞ (2006)

Eylem Ölmezoğlu
EMO Denizli Şube

Beyaz perdede kadın hikâyeleri görmeye pek de alışkın olmadığımız için nerede bir kadın filmi duysak birbirimize tavsiye eder ve izlemeye çalışır olduk. Hayatlarımız böylesine erkek bakış açısıyla kuşatılmışken sinemadan farklı gidişat beklemek saçma olurdu. Kadın yönetmenlerin ve senaristlerin bakış açısıyla kurgulanacak filmleri bulmayı geçtik, konusunda bari kadın hikâyeleri olsa diyoruz. Hatta öyle arayışa düşmüşüz ki İnternet'ten karşımıza hazır film listeleri çıkıyor; “esaslı feminist filmler”, “mutlaka izlenmesi gereken feminist filmler”, “en iyi 10 feminist film...” Romantik komedi, dram, korku derken feminist filmler de yeni bir tür olarak eklendi sanki. Çünkü kendi hikâyelerimizin anlatılmasına ihtiyacımız var; hem anlatılmasına, hem de anlaşılmasına.

Elbette kadınları anlatan filmler yok diyemeyiz ancak ne yazık ki sayıca oldukça az, hele ki yerli sinemamızda. Oysa aklımıza bir çırpıda gelen “Ah Belinda, Asiya Nasıl Kurtulur, Tezlem, İffet, Adı Vasfiye” gibi filmlerin belleğimizde bıraktığı izler unutulamaz.

Kadın filmleri konusunda bize en iyi külliyatı sunanların başında Uçan Süpürge ekibi geliyor. Bu yıl yirincisi düzenlenen Uluslararası Kadın Filmleri Festivali; kadın sorunlarına, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına vurgu yapan ve yönetmenliğini kadınların yaptığı filmleri 20 ilde ve KKTC'de izleyicilerle buluşturdu. Böylesi festivaller, kadınların sinemadaki yerinin tartışılması ve tartışılması anlamında çok değerli.

Bizlerin meslek alanımızda sürdürdüğümüz kadın-erkek eşitsizliğine, ayrımcı iş ve ücret politikalarına karşı mücadelenin benzerini kadın sinemacılar da sürdürüyor. Sinema emekçisi kadınların, yaşadıkları eşitsizliğe karşı itiraz sesleri ilk olarak nerede yükseldi bilemiyoruz; ama şu an başta film endüstrisinin yön vereni olan Hollywood olmak üzere dünyanın pek çok yerinde kadın sinemacılar isyan dalgası yükseliyor.

Konuyla ilgili birkaç çarpıcı veriyi paylaşmak mümkün; geçtiğimiz yıllarda Forbes Dergisi yaptığı bir araştırmayla, Hollywood'ta erkek oyuncuların kadın oyuncularından üç kat fazla ücret aldığını örneklerle açıkladı. Fitili ateşleyen ve oyuncularını

birbirine katan araştırmaya göre kadınlar ücret politikası olarak, Oscar aldıkları filmlerde dahi açık bir eşitsizliğe maruz kalıyorlar. Milyonlarca doların döndüğü sinema sektöründe bile kadınlar hak ettiğini alamıyorsa bu konu cinsiyet eşitsizliğinden başka hiçbir argümanla izah edilemez.

Avrupa film endüstrisi tarafından yapılan benzer bir araştırmaya göre, Avrupa sinemasında da durum pek iç açıcı değil. Sinema mezunu kadınların sadece yüzde 21'i sektörde iş bulabiliyor. Paranın sahibi erkekler olduğu için yapımcı kadınların sayısı bir elin parmağını geçmiyor. Yönetmenlik konusunda ise kadınlara neredeyse hiç şans tanınmıyor. Yine Polygraph tarafından 2 bin film üzerinde diyalogların cinsiyete göre dağılımına ilişkin yapılan bir başka araştırmaya göre, kadın oyuncuların erkeklerden fazla repliğe sahip olduğu film oranı sadece yüzde 22. Erkeklerin kadınlardan daha fazla repliğe sahip olduğu filmlerin oranı ise yüzde 78. Ve tabii ki çok konuşan taraf erkekler. Soruyoruz: Hani “çenesi düşük” bizdik, siz hayırdır?

VOLVER’e Gelecek Olursak;

Eğer erkeklerin baskın diyalogları ile üstünüze gelen filmlerden bunaldıysanız, “Neden hep onların hikâyeleri çekiliyor? Biz de varız” diyorsanız, alın size dolu dolu kadınlarla örülmüş bir hikâye: “Volver”.

Bu filmi ilk izlediğim andan itibaren çok sevdim. Nedeni şu; filmde konusu geçen iki erkekten biri film başlamadan çok önce, diğeri ise film başladıktan kısa bir süre sonra “toprağı bol olsun”lara karışarak hikâye dışı kalıyorlar. Gerisi, sıradan kadınların trajediyle iç içe geçmiş eğlenceli hikâyesi oluyor. Filmin yönetmeni çoğunlukla kadınların, eşcinsellerin, transeksüellerin hikâyelerine yer veren, İspanya’nın küçük bir kasabasında doğup büyümüş ve iç savaş sonrasında hayatta kalan kadınlarla yetişmiş olan Pedro Almodovar.

Mükemmel filmlere imza atmış, dünya çapında büyük bir şöhrete sahip benzersiz bir yönetmenin filmi izlerken anlayamadığımız ve “Acaba niye böyle çekildi?” dediğimiz birçok detay karşımıza çıkıyor ki bu aslında hem güzel hem karışık, kuşku bir durum. Böyle durumlarda hikâyenin içine tam olarak girmek için yönetmenlerin filmleri ile ilgili verdikleri röportajları okumak şart oluyor. Ben de bazı izleri böyle sürmeye çalıştım.

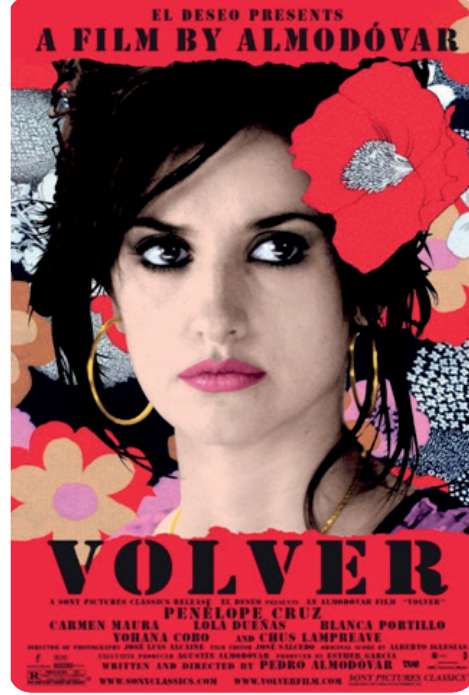
Öncelikle şunu belirtmeliyim ki Volver, uluslararası pek çok başarıya sahip olmakla birlikte esasen yönetmenin anadilinde ve doğup büyüdüğü kasabada çekilmiş bir film. Yerel bir dokuda işlenen filmleri izlerken hepimizde, “Acaba anadilde vurgulanan hangi detayları altyazı sırasında yitiriyoruz” endişesi oluyordur. Volver’de de durumumuz böyle. İspanyolca bilmeden izlediğimiz için asla anlayamayacak olduğumuz bir ton detay var. Bunlardan cüzi bir miktar öğrenebildiklerimi şöyle sıralayabilirim; öncelikle en genel bilgi Volver’in İspanyolca’da “dönüş” demek olduğu. Birden çok dönüş hikâyesini izleyeceğimiz filmin önemli dönüş anlarından biri olan şarkı sahnesinde seslendirilen parça, 1935 tarihli Carlos Gardel’in bir tangosu ve onun adı da “Volver”. Filmin geçtiği kasabada kullanılan dil eski Kastilya dili. Dolayısıyla kasabadaki kadınların yerel ağızda konuşmalarını, deyimlerini ve geleneksel ifadelerini muhtemelen gerçek değerinde anlayamıyoruz. Filmdeki nadir erkek karakterlerden birinin ismi Paco ve Paco ismi İspanya’nın faşist diktatörü Francisco Franco için kullanılan bir kısaltma. Yönetmenin her fırsatta dile getirdiği Franco nefretini dikkate alarak, yarattığı Paco karakteri ile onun kötülüğünü örtüştürdüğü sonucunu çıkarabiliriz, zira bu tarz bir yönetmen karakterlerin ismini asla rastgele koymayacaktır.

Volver’in ilk sahnesi La Mancha’da bir mezarlıkta, taşları temizleyen kadınlarla başlıyor. Deli gibi rüzgârın estiği sahnede ister istemez “Bu kadınların beyhude çabası nedir” hissine kapılıyor-

ruz. La Mancha, İspanya'nın neresinde diye bakarken İnternet'teki fotoğraflarda bolca yel değirmeni gördüm. Meğer La Mancha, yel değirmenleri ile savaşıyor bizim Don Kişot'un da memleketiymiş. Almodovar, bu sahnede filmdeki kadınları da Don Kişot'a mı benzetti acaba?

Hikâye, işsiz güçsüz kocası (Paco) ve ergenlik çağındaki kızı (Paula) ile birlikte yaşayan, annesi (İrene) ile babasını yıllar önce bir yangında kaybeden, kuaför bir kız kardeşi (Sole) ile akıllı gelip giden bir halası olan Raimunda karakterinin çevresinde gelişiyor. Ve bir de tüm bu hikâyeye eklenen kanser hastası komşu (Augustina) var. Filmde hikâyeleri anlatılan altı kadın arasında Raimunda, en güçlü kadın karakter olarak hemen sıyrılıyor. Öyle ki eve döndüğü bir gün, filmde gördüğümüz ilk andan itibaren ne zaman kötülük yapacak diye beklediğimiz kocası tarafından tecavüze uğramak üzere olan kızının, kocasını bıçaklayarak öldürdüğünü görünce büyük bir metanet ile cesedi buzdolabına saklamasına tanık oluyoruz.

Aynı gün halasının da ölüm haberini alan Raimunda, yok etmesi gereken bir ceset olduğu için cenazeye gidemiyor, ama bu cenazede geçmişte yarım kalmış hikâyesini tamamlamaya gelen ölü bir kadın dirilerek karşılına dikiliyor; Sole ve Raimunda'nın anneleri İrene. Filmin geçtiği kasabada ölülerin dirilerek yeniden görülmesine dair bir inanış var. Bu nedenle annesini karşısında gören Sole için çok olağan olan bu dönüş, izleyenleri biraz yadırgatabilir. Hatta filme dair yapılan yorumlarda bu sahnede Sole'nin soğukkanlılığı sıkça eleştirilmiş. Ama işte bu tarz yönetmen-

ler böyle sahneler çekiyorsa mutlaka bir karşılığı vardır ve biz bilmiyor ya da anlamıyor olabiliriz. Azıcık bakınıncaya şunu öğrendim; İspanyollar'da ve Latin Amerika'da kökeni Aztekler'den gelen, yılda bir gün ölülerin dünyayı ziyaret ettiğine dair inanış varmış. (Ayrıntı isterseniz Ölüler Günü olarak aratabilirsiniz.) Almodovar'ın çocukluğunun da geçtiği bu kasabada sıkça bu hikâyelere tanık olmuş olması ve onlardan esinlenmesi muhtemel.

Sonuçta hikâye, Raimunda'nın kendine ve kızına yeni bir hayat kuruşu, anne-kız ilişkileri, kız kardeşlik, kadınlar arasında dayanışma ve geçmişten gelen sırlar üzerinden kara mizah diyebileceğimiz bir noktaya taşınıyor. Adı üzerinde geri dönüşlerin yaşandığı filmde bütün kadın karakterlerin yüzleşmeleri gereken sırları var; kiminde ihanet, kiminde tecavüz, kiminde şiddet. Ve tabii onlarla birlikte hepimizin de yüzleşmesi gereken başka bir temel konu; ensest.

Filme ilişkin daha fazla ayrıntı vermek mümkün, ancak kilit noktaları dikkatsizce açığa çıkarmamak adına burada bitirmek doğru olacak. Özetle; erkeklerin fiilen, erkekliğin ise fikren daha ilk sahnelerden itibaren gömüldüğü bir film olan Volver, sinema tarihinin önemli kadın filmlerinden biri olarak "feminist filmler" listesinde yerini alıyor. Umarım siz de benim gibi keyifle izlersiniz. Herkese iyi seyirler.

NOT: Kadın dayanışmasına sıklıkla yer veren filmdeki altı kadın oyuncunun, Cannes Film Festivali'nde En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü paylaşmaları da filmin ruhuna çok uygun düşmüş.